

ข่าว สภาพัฒนา

Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) 962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

www.nesdc.go.th Tel. 0 2628 2847 Fax. 0 2628 2846 e-mail: pr@nesdc.go.th

สภาพัฒนา สภาพัฒนา update สภาพัฒนา

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2566

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2566 นายดนุชา พิชยนันท์เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมด้วยผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ได้นำเสนอภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 พบความเคลื่อนไหวสำคัญ ได้แก่ การจ้างงานปรับตัวดีขึ้น การว่างงานลดลงสู่ระดับปกติโดยมีอัตราการว่างงานที่ร้อยละ 1.05 หนี้สินครัวเรือน (ไตรมาสสี่ ปี 2565) ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง และคุณภาพสินเชื่อทรงตัว การรับแจ้งอุบัติเหตุผู้ประสบภัย การจราจรทางบกลดลง ขณะที่การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้น และเริ่มพบการระบาดของ COVID-19 ด้านคดีอาญาพบคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยที่เพิ่มขึ้น และการร้องเรียนของผู้บริโภคผ่าน สศช. ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอสถานการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจ 3 เรื่อง ได้แก่ (1) มูเตลู : โอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อ (2) วิสาหกิจเพื่อสังคมกับการรองรับสังคมสูงวัย และ (3) การออมที่ไม่ใช่ตัวเงิน : ทางเลือกในการสร้างรายได้ในอนาคต รวมทั้งเสนอบทความเรื่อง คุณธรรมในสังคมไทย

สถานการณ์ด้านแรงงานปรับตัวดีขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน จากการขยายตัวของการจ้างงานทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม อัตราการว่างงานปรับตัวเข้าสู่ระดับปกติ แรงงานมีการทำงานล่วงเวลามากขึ้น และได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้น

การจ้างงาน ผู้มีงานทำมีจำนวนทั้งสิ้น 39.6 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 2.4 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ซึ่งเป็นผลจากการจ้างงานทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม โดยการจ้างงานภาคเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 1.6 จากการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ขณะที่การจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 2.7 จากการขยายตัวของ การจ้างงานสาขาการค้าส่งและค้าปลีก และสาขาโรงแรมและภัตตาคาร ซึ่งปรับตัวดีขึ้นตามการฟื้นตัวของภาวะ เศรษฐกิจและการเติบโตอย่างต่อเนื่องของภาคการท่องเที่ยว ส่วนการจ้างงานสาขาการผลิตขยายตัวได้เล็กน้อย ขณะที่สาขาที่มีการจ้างงานลดลง ได้แก่ สาขาการขนส่ง/เก็บสินค้า และสาขาก่อสร้าง ที่หดตัวถึงร้อยละ 7.2 และ 1.6 ตามลำดับ **ชั่วโมงการทำงานเพิ่มขึ้น** โดยชั่วโมงการทำงานภาพรวมและเอกชนอยู่ที่ 41.4 และ 44.3 ตามลำดับ เช่นเดียวกับผู้ทำงานล่วงเวลาที่มีจำนวนกว่า 6.4 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4 ขณะที่ผู้เสมือนว่างงาน ลดลงกว่าร้อยละ 11.3 **อัตราการว่างงานปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่อง อยู่ที่ร้อยละ 1.05** โดยผู้ว่างงานมีจำนวน 4.2 แสนคน สำหรับประเด็นที่ต้องติดตามในระยะถัดไป 1) การขาดแคลนแรงงานด้านดิจิทัลและไอที จากการปรับตัว เข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้ในแต่ละปีมีความต้องการแรงงานสายงานไอทีประมาณ 2 - 3 หมื่นตำแหน่ง แต่กลับมี ผู้จบการศึกษาในด้านนี้ไม่เพียงพอ 2) รายได้และการจ้างงานของแรงงานภาคเกษตรกรรมจากผลกระทบของ ปรากฏการณ์เอลนีโญ ที่จะส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกและผลผลิตของเกษตรกร และ 3) พฤติกรรมการเลือกงาน โดยคำนึงถึงค่าตอบแทนที่สูงและสมดุลในชีวิตของคนรุ่นใหม่

หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสสี่ ปี 2565 ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง ขณะที่คุณภาพสินเชื่อภาพรวมทรงตัว แต่ต้องติดตามสินเชื่อเพื่อขยายยนต์ที่มีสินเชื่อเสี่ยงเป็นหนี้เสียเพิ่มขึ้น และบัญชีหนี้เสียในสินเชื่อส่วนบุคคล ยังคงเพิ่มขึ้น

ไตรมาสสี่ ปี 2565 หนี้สินครัวเรือน มีมูลค่า 15.09 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.5 ชะลอตัวจากร้อยละ 4.0 ของไตรมาสที่ผ่านมา แต่เมื่อปรับฤดูกาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 จากไตรมาสก่อน และมีสัดส่วนหนี้สินครัวเรือน ต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 86.9 ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนทรงตัว โดยสัดส่วน NPLs ต่อสินเชื่อรวมใน ระบบธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ร้อยละ 2.62 ทรงตัวเมื่อเทียบกับไตรมาสที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการ ชำระหนี้ยังมีความเสี่ยงในสินเชื่อรถยนต์ที่มีสัดส่วนสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (SMLs) ต่อสินเชื่อรวมเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสินเชื่อส่วนบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ยังมีมูลค่าสูงและมีบัญชี หนี้เสียเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ หนี้สินครัวเรือนที่ยังอยู่ในระดับสูงจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ซึ่งต้องอาศัยทุกภาคส่วนในการเร่งรัด แก้ไขปัญหา

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 เพิ่มขึ้น ขณะที่การระบาดของ COVID-19 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งการป้องกันตนเองจากฝุ่น PM 2.5 และโรคลมแดด (Heat stroke) ที่ส่งผลกระทบต่อ สุขภาพ ซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้นร้อยละ 124.5 จากการเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก ซึ่งพบมาก ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ด้านการระบาดของ COVID-19 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน และเริ่มพบผู้ติดเชื้อสายพันธุ์ใหม่ มากขึ้น ขณะที่สถานการณ์สุขภาพจิตปรับตัวดีขึ้น และในช่วงต้นปี (ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 7 พฤษภาคม 2566) พบผู้ป่วยจากปัญหาหมอกพิษทางอากาศหรือฝุ่น PM 2.5 จำนวนมากถึง 3.11 ล้านราย โดยมีประเด็นที่ต้องให้ ความสำคัญ คือ การรักษาระดับการป้องกันโรคส่วนบุคคลและการเข้ารับวัคซีน COVID-19 เข็มกระตุ้น อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกลุ่ม 608 และการป้องกันการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภาวะอากาศร้อนด้วย โรคลมแดด (Heat stroke) รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตของเยาวชนกลุ่มมหาวิทยาลัยที่พบว่ามีภาวะเสี่ยงซึมเศร้าสูง

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่เพิ่มมากขึ้น โดยต้องสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบ ต่อสังคมทั้งผู้ดื่มและผู้ขายแอลกอฮอล์ และต้องให้ความสำคัญกับการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าที่มุ่งเป้าการตลาด ไปยังเด็กและเยาวชน

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 4.1 ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยังลดลงร้อยละ 0.2 เนื่องจากประชาชนมีการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความต้องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ปรับตัวตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวังคือ การดื่มแอลกอฮอล์ที่ไร้ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลปีใหม่ของปี 2566 ที่พบคดีขับรถขณะเมาสุราถึง 8,567 คดี เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 699 คดี ซึ่งต้องรณรงค์สร้างจิตสำนึกการดื่มอย่างมีความรับผิดชอบ ขณะเดียวกันร้านค้าและผู้ขายต้องไม่จัดโปรโมชั่นลดราคา แลกซื้อหรือแถมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งปฏิเสธการขายต่อลูกค้าที่มีอาการเมามาจนครองสติไม่ได้ นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าที่มุ่งเป้าการตลาดไปยังเด็กและเยาวชน ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมายการโฆษณา โดยเฉพาะวัยรุ่นชายที่เป็นกลุ่มที่เห็นโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุดที่ 11.3 ครั้งต่อเดือน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 ทั้งจากคดีชีวิตร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ขณะที่การรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนนพบผู้ประสบภัยลดลงร้อยละ 7.8 แต่มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.6 ซึ่งยังมีประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ การล่อลวงออนไลน์ การเฝ้าระวังกลุ่มเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญา การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางถนนให้เหมาะกับการสัญจร รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนเสียชีวิตจากการจมน้ำ

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 103,936 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2565 โดยคดีชีวิตร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์เพิ่มขึ้นมาก โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.7 และร้อยละ 25.0 ตามลำดับ ขณะที่คดีอาชญากรรมคดีอาญาประเภทอื่น ด้านการรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนน พบผู้ประสบภัย 207,498 ราย ลดลงร้อยละ 7.8 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2565 โดยมีผู้บาดเจ็บสะสม 203,863 ราย ลดลงร้อยละ 8.0 และผู้เสียชีวิตสะสม 3,847 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.6 ขณะที่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2566 มีการเกิดอุบัติเหตุ และผู้บาดเจ็บเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 14.9 และ 18.1 ตามลำดับ แต่มีผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 5.0 ทั้งนี้ มีประเด็นความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ต้องให้ความสำคัญ คือ 1) การดำเนินการปราบปรามการปล่อยเงินกู้ยืมอย่างผิดกฎหมาย โดยปัจจุบันเงินกู้ยืมนอกระบบปรับรูปแบบเป็นการกู้ยืมออนไลน์มากขึ้นและมีแอปพลิเคชันสินเชื่อเถื่อนเข้าถึงผู้ที่ต้องการกู้เงินได้ง่าย ซึ่งต้องเร่งรัดการกวาดล้างเครือข่ายลักลอบปล่อยเงินกู้ยืมนอกระบบให้มากขึ้น 2) การเฝ้าระวังกลุ่มเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญา แม้ว่าในปี 2565 จะมีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดลดลง แต่ยังมีจำนวนเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนถึง 12,192 คดี ซึ่งต้องร่วมกันแก้ไขทั้งครอบครัว โรงเรียน และชุมชน 3) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางถนนให้เหมาะสมกับการสัญจร ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน และ 4) การป้องกันการเสียชีวิตจากการจมน้ำที่มักเกิดมากในช่วงฤดูร้อน ทุกปีในช่วงฤดูร้อนมักมีเด็กเสียชีวิตจากการจมน้ำเป็นจำนวนมาก โดยในไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากการจมน้ำแล้วถึง 34 คน ซึ่งผู้ปกครองต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ขณะที่สถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำรวมถึงแหล่งน้ำในชุมชน ควรมีมาตรการความปลอดภัย รวมถึงการเสริมทักษะให้เด็กเอาชีวิตรอดในน้ำ

การร้องเรียนผ่าน สคบ. เพิ่มขึ้นสูง ขณะที่การร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. ลดลง นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวัง คือ ปัญหาการโฆษณาและมาตรฐานสินค้าและบริการประเภทความสวยงามมีแนวโน้มสร้างความไม่เป็นที่ไว้วางใจต่อผู้บริโภค

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 การรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 203.4 จากไตรมาสที่ผ่านมา โดยการร้องเรียนสินค้าและบริการผ่าน สคบ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 397.3 โดยเฉพาะด้านโฆษณา มีการร้องเรียนมากที่สุด ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมของสำนักงาน กสทช. ลดลงร้อยละ 73.4 โดยการร้องเรียนเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ยังคงมีมากที่สุด นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ 1) การโฆษณาด้วยข้อความที่อาจสร้างความไม่เป็นที่ไว้วางใจต่อผู้บริโภค จากข้อมูลของ สคบ. ในปี 2565 พบว่า

เรื่องร้องเรียนด้านโฆษณาส่วนใหญ่เป็นสินค้าออนไลน์และสินค้าและบริการด้านความสวยงาม อาทิ การทำจมูก การฉีดฟิลเลอร์ ซึ่งมักใช้ข้อความโฆษณาบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ยากแก่การพิสูจน์ ตลอดจนนำบุคคลที่มีชื่อเสียงมารีวิวสินค้า โดยที่ไม่ได้ให้ข้อมูลทางการแพทย์ประกอบการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเพียงพอ ซึ่งผู้บริโภคควรตัดสินใจเลือกซื้ออย่างรอบคอบ และผู้ประกอบการธุรกิจต้องศึกษากฎระเบียบในการนำเสนอสื่อโฆษณาที่ถูกต้อง และ 2) การหลอกขายสินค้าและบริการที่ไม่มีมาตรฐานให้แก่ผู้บริโภค จากข้อมูลของ อย. ปี 2566 ตรวจพบการใช้วัสดุสำหรับการทำศัลยกรรมไม่ได้มาตรฐานและหลอกขายในราคาสูงจากในคลินิกหลายแห่ง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการตรวจสอบมาตรฐานและควบคุมราคาสินค้าและบริการฯ ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมมากที่สุด

มูเตลู : โอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อ

คำว่า “มูเตลู” ถูกนำมาใช้แทนความเชื่อความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนไทย ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่ความเชื่อทางศาสนา แต่ยังผสมผสานกับสิ่งเร้าลับทางธรรมชาติ โหราศาสตร์ ตลอดจนวัตถุมงคล/เครื่องรางของขลังต่าง ๆ โดยการท่องเที่ยวมูฯ อาจเทียบได้กับ “การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา” ของต่างประเทศ และมีความหมายครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การแสวงบุญ และการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ โดยจากรายงานของ Future Markets Insight พบว่า การท่องเที่ยวเชิงศรัทธาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั่วโลกถึง 13.7 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2565 และจะเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าภายใน 10 ปี สำหรับประเทศไทยมูลค่าการท่องเที่ยวสายมูฯ เฉพาะการแสวงบุญ กระทบพาณิชย์คาดการณ์ว่าจะมีรายได้หมุนเวียนมากถึง 10,800 ล้านบาท ซึ่งไทยไม่ได้มีเพียงการแสวงบุญเพียงอย่างเดียว ทรัพยากรการท่องเที่ยวมูฯ ยังมีอีกหลายรูปแบบ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ 1) **มูเตลูที่เป็นสถานที่** อาทิ วัด ศาลเจ้าและเทวสถาน และรูปจำลองสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อย่างรูปปั้นไอโซ่ และ 2) **มูเตลูที่ไม่ใช่สถานที่** อาทิ เครื่องรางของขลัง พิธีกรรม และการสักยันต์ของไทยที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ทั้งนี้ ความหลากหลายของทรัพยากรสายมูฯ ของไทยสะท้อนการมีพหุวัฒนธรรมซึ่งผสมผสานวัฒนธรรมทางศาสนา และความเชื่อของคนไทย และกลายเป็น soft power ที่สามารถใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่ต้องมีการส่งเสริมที่เหมาะสม คือ 1) **กำหนดนโยบาย/แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนของภาครัฐ** ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ อาทิ ฮองกงมีนโยบายส่งเสริม “วิถีการท่องเที่ยวแบบศาสนา” ที่มีจุดมุ่งหมายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก 2) **พัฒนากลยุทธ์การตลาดมูฯ ด้วยการสร้าง Branding ที่ครอบคลุมทั้งสถานที่ บุคคล และกิจกรรมสายมูฯ** โดยไทยจำเป็นต้องสร้าง Branding ผ่านการจัดทำเรื่องราว (Story) ที่มีความเป็นมาและคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยม ได้รับการยอมรับ รวมถึงอาจสอดแทรกวัฒนธรรมที่อิงกับมูฯ ในสื่อต่างๆ เพื่อเผยแพร่ให้คนต่างชาติสนใจมากขึ้น และ 3) **บูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง** ให้มีเอกภาพมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมบทบาทองค์กรส่วนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยขับเคลื่อนหลักในการดึงภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ให้มีมาตรฐาน มีความหลากหลายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนามีความละเอียดอ่อน ดังนั้น การดำเนินนโยบายจึงต้องมีความระมัดระวัง และควรมีการศึกษาด้วยหลักความเชื่อที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดการแทรกแซงและบิดเบือนความเชื่อ ควบคู่กับมีมาตรการกำกับดูแลเพื่อป้องกันไม่ให้มีฉวยโอกาส หลอกหลวงนักท่องเที่ยวโดยใช้ความเชื่อเป็นเครื่องมือ

วิสาหกิจเพื่อสังคมกับการรองรับสังคมสูงวัย

การเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นประเด็นที่ถูกให้ความสนใจและเป็นความท้าทายของประเทศในการมีมาตรการรองรับผลกระทบที่จะตามมา อย่างไรก็ตาม ความต้องการของผู้สูงอายุมีความหลากหลาย และมาตรการของรัฐไม่สามารถตอบสนองได้ครอบคลุมทั้งหมด ซึ่งองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ จึงเข้ามาบทบาทในการช่วยปิดช่องว่างการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise (SE) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในโลกที่มีความยั่งยืนในการดำเนินการมากกว่าองค์กรรูปแบบอื่น เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง และนำมาใช้สนับสนุน

การทำงาน อีกทั้งส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของคนในพื้นที่ ทำให้มีความเข้าใจในปัญหาและสามารถแก้ไขได้
อย่างตรงจุดมากขึ้น โดยตัวอย่าง SE ที่ดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) **ด้านการจ้างงาน** โดย “**ชุมชน**” มีบริการ
“ฝากซัก อบ พับ กับป้าชุมชน” ซึ่งจ้างงานผู้สูงอายุหญิงในพื้นที่ให้ทำหน้าที่ดูแลเครื่องซักและเครื่องอบผ้า
ให้คำแนะนำแก่ลูกค้า รวมทั้งให้บริการพับผ้า โดยจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนพร้อมกับสิทธิ์ประกันสังคม
2) **ด้านสุขภาพ** ผู้สูงอายุกว่า 1.6 ล้านคน ไม่สามารถเดินทางโดยไม่ต้องมีผู้ดูแล ในจำนวนนี้กว่า 4.5 แสนคน ที่ไม่
สามารถดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้ ซึ่ง “**Buddy homecare**” ได้เข้ามาให้บริการจัดส่งพนักงาน (caregiver)
ไปอยู่เป็นเพื่อนผู้สูงอายุ รวมถึงดูแลด้านสุขภาพ ถือเป็นความช่วยเหลือในการดูแลของลูกหลาน อีกทั้ง ยังมีการปัน
กำไรจากการให้บริการไปดูแลผู้สูงอายุยากไร้ในพื้นที่ ผ่านโครงการ “**ADOPT A GRANNY ปันสุขผู้สูงวัย**” อีกด้วย
ขณะที่ “**เหียนเหียน**” ได้เข้ามาเติมเต็มการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะป่วยระยะสุดท้าย ที่ต้องการใช้ชีวิตในบ้านของ
ตนเองและต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากการรักษาตามขั้นตอนของโรงพยาบาล ซึ่งทีมแพทย์จะมี
การวางแผนการดูแลร่วมกับครอบครัวโดยรับฟังความต้องการของผู้ป่วยเป็นหลัก และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง
และ 3) **ด้านจิตใจ** ซึ่งผู้สูงอายุมักเกิดผลกระทบทางด้านจิตใจจากการอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ
ดังเช่นในอดีต ซึ่ง “**Younghappy**” ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน
มีการแบ่งปันความรู้ และเพิ่มพูนทักษะ ซึ่งมีการจัดทั้งรูปแบบกิจกรรมนอกสถานที่และกิจกรรมออนไลน์บน
แอปพลิเคชัน Younghappy ซึ่งการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้นช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ลดความรู้สึก
เหงาและลดโอกาสการเกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ รวมถึงลดปัญหาด้านกายภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาตัวอย่างการดำเนินการของ SE ข้างต้น พบว่า SE แต่ละแห่งยังมีข้อจำกัด
ในการดำเนินการซึ่งมีความแตกต่างกันไป อาทิ ความเพียงพอของรายได้และบุคลากรสนับสนุน การสร้างความไวใจ
แก่ผู้สูงอายุและครอบครัว ซึ่งภาครัฐควรดำเนินการ คือ **การสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมใหม่** โดย
ศึกษาวิจัยและจัดทำชุดองค์ความรู้ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ/เป็นแนวทางให้ SE อื่น ๆ สร้างแรงจูงใจในการทำธุรกิจ
รูปแบบ SE โดยการสนับสนุนในเชิงรุกและสอดคล้องกับประเด็นที่ให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและ
การเข้าถึงแหล่งทุนของ SE และสำหรับการ**สร้างความแข็งแกร่งให้กับวิสาหกิจเพื่อสังคมเดิม** ควรเร่งพัฒนา
องค์ความรู้และการเสริมสร้างทักษะ ให้แก่ผู้ประกอบการ SE เนื่องจากส่วนใหญ่มีความสนใจในการทำงานเพื่อสังคม
แต่ยังขาดทักษะการบริหารธุรกิจ การสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของ SE ต่อสังคม และส่งเสริม
การเข้าถึงตลาด เนื่องจาก SE เป็นธุรกิจที่ไม่เน้นการสร้างกำไร และมีกรับรู้ในวงจำกัด ทำให้แข่งขันได้ยาก จึงต้องมี
การผลักดัน SE ผ่านการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ รวมถึงส่งเสริมการจับคู่หรือสร้างความร่วมมือทางธุรกิจ

การออมที่ไม่ใช่ตัวเงิน : ทางเลือกในการสร้างรายได้ในอนาคต

การออมเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลให้การส่งเสริมมาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลปี 2564 พบว่า มีครัวเรือนไทยถึง
ร้อยละ 72 มีการออมเงิน แต่มูลค่าการออมกลับไม่สูงนักและมีแนวโน้มลดลง ทำให้ครัวเรือนไทยกว่า
ร้อยละ 86 มีเงินออมในจำนวนที่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในระยะยาว 1 ปี หากต้องหยุดทำงาน ตลอดจนไม่
เพียงพอที่จะนำมาใช้จ่ายในยามเกษียณ ปัจจุบันมีการส่งเสริมการออมทางเลือก ซึ่งเป็นการออมในรูปแบบอื่นที่
ไม่ใช่ตัวเงิน อาทิ **การออมทรัพย์สินในรูปแบบของการปลูกไม้ยืนต้น** สามารถปลูกได้ทั้งในบริเวณที่อยู่อาศัยหรือ
ในพื้นที่เหลือที่ไม่ได้ทำการเกษตร โดยมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดเรื่องปลูกต้นไม้ใช้หนี้ เกษตรกรจะนำต้นไม้ที่ตนเอง
ปลูกไปเป็นทรัพย์สินเพื่อค้ำประกันเงินกู้หรือชำระหนี้สินให้แก่ธนาคาร รัฐบาลจึงได้ปลดล็อกกฎหมายไม้หวงห้าม
และไม่หายากจำนวน 171 ชนิด ให้สามารถปลูกและตัดขายสร้างรายได้ให้กับผู้ปลูกได้อย่างเสรี รวมทั้งกำหนดให้
ไม่มีค่า 58 ชนิด ที่ปลูกบนที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์สามารถใช้เป็นหลักประกันธุรกิจและค้ำประกันสินเชื่อได้ตามกฎหมาย
ซึ่งการปลูกไม้มีค่าให้ผลตอบแทนสูงถึงร้อยละ 17.90 ต่อปี อย่างไรก็ตาม การปลูกไม้ยืนต้นยังมีอุปสรรคที่สำคัญ
คือ การขาดแรงจูงใจและกฎระเบียบที่ยังไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควร **ด้านการออมทรัพย์สินในรูปแบบของการเลี้ยงสัตว์**
อาทิ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร ไก่ ปลา ที่ถือเป็นวิถีชีวิตของเกษตรกรและประชาชนในชนบทที่เปรียบเสมือน

การเก็บออมทรัพย์ของชาวบ้าน โดยรูปแบบการเลี้ยงสัตว์เป็นลักษณะของการปล่อยให้สัตว์หากินตามธรรมชาติ หรือให้อาหารจากสิ่งที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน โดยการออมแบบปศุสัตว์ อาทิ โค/กระบือ มีต้นทุน การเลี้ยงไม่สูงมาก สามารถปล่อยให้หากินตามธรรมชาติได้ รวมทั้ง ยังมีประโยชน์อื่นอีก เช่น ช่วยในการเตรียม พื้นที่สำหรับเพาะปลูก ช่วยกำจัดวัชพืช ไข่มูลเป็นปุ๋ย หรือเก็บมูลไปขาย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงสัตว์โดย มีวัตถุประสงค์เพื่อการออมยังไม่ได้รับการยอมรับมากนัก ส่วนใหญ่จะเน้นเพื่อการขายและการบริโภคในครัวเรือน เป็นหลัก การออมที่ไม่ใช่ตัวเงินจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่ควรได้รับการส่งเสริม และขยายผลให้มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ และส่งเสริมการดำเนินการ โดยอาศัยกลไกความร่วมมือของ คนในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และให้คำปรึกษากับเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องและไม่เป็นอุปสรรคต่อการออมรูปแบบนี้

บทความเรื่อง “คุณธรรมในสังคมไทย”

คุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แต่คุณธรรมในสังคมไทยยังอยู่ใน ระดับที่ไม่สูง สะท้อนให้เห็นได้จากคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ในปี 2565 ที่ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 101 ของโลก จาก 180 ประเทศ ซึ่งเป็นอันดับที่ไม่ดีนัก รวมถึงข้อมูล ของศูนย์คุณธรรมที่ได้ทำการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมในปี 2565 ด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรม ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของ คุณธรรมด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความมีวินัยรับผิดชอบ ความกตัญญู ความสุจริต และการมี จิตสาธารณะ พบว่า **คนไทยส่วนใหญ่มีคุณธรรมอยู่ในระดับพอใช้ โดยมีคุณธรรมด้านความกตัญญูมากที่สุด และด้านที่ต่ำที่สุดคือความพอเพียง** นอกจากนี้ **ระดับคุณธรรมวัยแรงงานยังมีแนวโน้มลดลง** โดยกลุ่มคนช่วง อายุ 25 - 40 ปี มีคะแนนเฉลี่ยลดลงในช่วงปี 2564 - 2565 และลดลงทุกด้านโดยเฉพาะความมีวินัยรับผิดชอบ ที่มีคะแนนลดลงต่ำที่สุด โดยประเด็นคุณธรรมที่มีคะแนนระดับน้อย คือ การยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐาน ของสังคม การควบคุมตนเอง การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน และการยืนหยัดในความถูกต้อง ทั้งนี้ คุณธรรมของ กลุ่มวัยนี้มีความสำคัญเนื่องจากวัยแรงงานเป็นช่วงวัยที่ต้องรับผิดชอบวัยอื่น ๆ ทำให้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และ สร้างวิถีชีวิตแห่งคุณธรรมของเด็กในอนาคตด้วย นอกจากนี้ ยังมี **ข้อค้นพบที่น่าสนใจ** ได้แก่ 1) **แต่ละช่วงวัย มีปัญหาแตกต่างกัน** โดยช่วงอายุ 13 - 24 ปี มีปัญหาด้านความสุจริต กลุ่มอายุ 25 - 40 ปี มีปัญหาด้านวินัย ความรับผิดชอบ และกลุ่มวัย 41 ปีขึ้นไป มีปัญหาด้านความพอเพียง 2) **การศึกษาสูงไม่ได้สะท้อนถึงระดับ คุณธรรม** โดยพบว่า ผู้จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีของกลุ่มอายุ 25 - 40 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่มีคุณธรรมระดับ มากและมากที่สุดร้อยละ 23.4 มากกว่ากลุ่มผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปที่มีสัดส่วนร้อยละ 17.8 เท่านั้น 3) **ปัญหาคุณธรรมแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน** ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาคุณธรรมในแต่ละ พื้นที่จำเป็นต้องมีมาตรการที่แตกต่างกัน และ 4) **คุณธรรมและรายได้ไม่สัมพันธ์กัน** โดยพบว่า กลุ่มที่มีระดับ คุณธรรมในระดับมากที่สุดกลับมีค่าเฉลี่ยของรายได้ต่ำที่สุด ทั้งนี้ ในปี 2565 จากการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม ได้มีการสำรวจต้นทุนชีวิตด้วยเช่นกัน จากข้อมูลพบว่า **ต้นทุนชีวิตอาจส่งผลต่อระดับคุณธรรม** โดยผู้ที่มีต้นทุน ชีวิตที่สูงจะมีคะแนนคุณธรรมสูงไปด้วย และคะแนนคุณธรรมจะเพิ่มขึ้นตามระดับต้นทุนชีวิตที่สูงขึ้น

ที่ผ่านมา รัฐบาลมีการดำเนินการขับเคลื่อนและยกระดับคุณธรรม ผ่านคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม แห่งชาติ และคณะกรรมการทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยมีโครงการที่สำคัญ เช่น การพัฒนา กลไกระบบเครดิตสังคม โครงการส่งเสริมเครือข่ายครอบครัวคุณธรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนยังมี ปัญหาและข้อจำกัด จึงจำเป็นต้องเร่งยกระดับคุณธรรมในสังคมไทยใน 3 เรื่องที่ต้องรีบเร่งดำเนินการ ได้แก่ 1) **การจัดเก็บข้อมูลสถานการณ์คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและต้นทุนชีวิตในระดับพื้นที่/จังหวัด** เพื่อให้ ทราบถึงสถานการณ์คุณธรรม และประเด็นปัญหาตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งจะช่วยในการขับเคลื่อน/ยกระดับ คุณธรรมในพื้นที่/จังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) **สนับสนุนให้มีการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในระดับพื้นที่** โดยใช้กลไกพี่เลี้ยงในชุมชนตามโครงการครอบครัวคุณธรรมพลังบวกของศูนย์คุณธรรมเป็นต้นแบบ

ในการดำเนินการและขยายผล และ 3) **พัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิผลและตรงกลุ่มเป้าหมาย** ผ่านสื่อสาธารณะและอุตสาหกรรมบันเทิง ด้วยรูปแบบของ Soft Power ให้เกิดการผลิตสื่อเสริมสร้างคุณธรรม นอกจากนี้ ยังมีอีก 2 เรื่องที่ต้องส่งเสริม/พัฒนา ได้แก่ 1) **ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศคุณธรรมในสังคมไทย** โดยบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลไก/ทรัพยากรต่างๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศที่สำคัญต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม ทั้งในครอบครัว การมีชุมชนเข้มแข็ง และองค์กรภาครัฐ/เอกชน และ 2) **ส่งเสริมให้คนไทยมีการดำเนินชีวิตสู่วิถีชีวิตแห่งคุณธรรม** โดยสร้างกลไกทางสังคมที่สนับสนุนให้คนดีถูกยกย่อง และได้รับการยอมรับ อาทิ การใช้ระบบเครดิตสังคม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนอยากทำความดีมากขึ้น

ตัวชี้วัดภาวะสังคม

องค์ประกอบหลัก	2564		2565		2564				2565				2566
	ทั้งปี		ทั้งปี		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
1. การมีงานทำ^{1/}													
กำลังแรงงาน (พันคน)	39,812.5		39,866.0	39,893.6	39,731.7	39,758.7	39,622.8	39,764.0	40,088.6	40,142.5	40,281.0		
% YOY	3.3		4.4	4.5	2.6	1.7	-0.6	-0.3	0.9	1.0	1.7		
การมีงานทำ (พันคน)	38,829.0		38,659.9	38,904.6	38,753.5	38,998.0	38,720.2	39,010.9	39,566.0	39,591.7	39,629.2		
% YOY	3.0		0.4	2.0	2.2	1.9	0.2	0.3	2.1	1.5	2.4		
ผู้ว่างงาน (พันคน)	781.9		791.6	764.3	911.1	660.6	607.6	546.6	491.4	462.5	421.1		
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.96		1.99	1.92	2.29	1.66	1.53	1.37	1.23	1.15	1.05		
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)	601.8		668.9	481.5	803.9	453.2	319.1	263.6	234.5	275.9	227.9		
2. หนี้ครัวเรือน^{2/}													
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	14.58	15.09	14.13	14.27	14.34	14.58	14.66	14.76	14.91	15.09	N.A.		
% YOY	3.9	3.5	4.7	5.1	4.1	3.9	3.7	3.5	4.0	3.5	N.A.		
สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)	90.2	86.9	90.8	89.6	89.7	90.2	89.3	88.3	87.0	86.9	N.A.		
NPL (พันล้านบาท)	143.7	140.4	148.7	150.4	149.7	143.7	146.5	142.7	140.6	140.4	N.A.		
% YOY	-0.5	-2.3	-4.8	-1.4	3.7	-0.5	-1.5	-5.1	-6.0	-2.3	N.A.		
% NPL ต่อสินเชื่อรวม	2.73	2.62	2.92	2.92	2.89	2.73	2.78	2.69	2.62	2.62	N.A.		
3. สุขภาพและการเจ็บป่วย													
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย)^{3/}													
- หัด	227	(-81.3)	249	(9.7)	111	65	23	28	32	38	96	82	58
- ไข้กาฬหลังแอ่น	13	(8.3)	18	(38.4)	5	3	3	2	3	2	3	10	2
- ไข้สมองอักเสบ	663	(-27.0)	923	(39.2)	272	153	122	116	241	213	264	205	303
- อหิวาตกโรค	1	(-80.0)	5	(2.00)	0	1	0	0	1	0	1	3	1
- มือ เท้า และปาก	19,008	(-42.9)	98,982	(420.7)	13,023	3,723	1,360	902	740	4,734	79,223	14,285	11,483
- บิด	1,203	(-46.2)	1,572	(30.6)	469	351	214	169	352	382	467	371	461
- ปอดอักเสบ	153,277	(-22.0)	231,105	(50.8)	47,665	32,500	46,461	26,651	51,849	50,300	68,072	60,884	78,443
- มีหูด	1,150	(-29.9)	3,601	(213.1)	245	275	269	361	231	529	1,376	1,465	622
- ไข้เลือดออก	9,956	(-86.2)	45,145	(353.4)	2,530	3,088	2,677	1,661	1,461	9,485	19,625	14,574	10,948
- ไข้หวัดใหญ่	10,698	(-91.3)	79,374	(641.9)	5,967	2,537	1,070	1,124	8,247	4,859	31,498	34,770	39,457
- พิษสุนัขบ้า	3	(0.0)	3	(0.0)	0	2	1	0	1	0	0	2	1
อัตราตายด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน													
- ความดันโลหิตสูง	14.50	N.A.											N.A.
- หัวใจขาดเลือด	33.50	N.A.											N.A.
- หลอดเลือดสมอง	55.50	N.A.											N.A.
- เบาหวาน	24.50	N.A.											N.A.
- มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	128.50	N.A.											N.A.
4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{4/}													
- คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ (คดี)	15,783	14,972	4,375	3,884	3,578	3,946	3,697	3,679	3,791	3,916	4,536		
- คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (คดี)	51,183	49,819	12,160	12,085	13,968	12,970	11,549	12,022	13,337	13,354	14,441		
- คดียาเสพติด (ราย)	461,720	366,875	127,918	123,324	107,350	102,948	86,493	92,552	88,311	96,322	84,959		
- การรับแจ้งผู้ประสบภัยสสมรวม5/	896,951	941,084	279,331	208,999	167,562	241,059	225,199	225,849	246,258	243,803	207,489		
- ผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางบก (ราย)	13,621	14,907	3,914	3,231	2,439	4,037	3,510	3,567	3,647	4,181	3,847		
5. การคุ้มครองผู้บริโภค^{3/}													
5.1 จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)													
- กรณีสัญญา	3,638	2,815	983	1,090	1,031	534	432	796	1,202	385	477		
- กรณีฉลาก	2,368	4,368	585	622	633	528	830	1,018	1,652	868	793		
- กรณีโฆษณา	4,752	4,709	1,811	1,455	813	973	740	1,995	1,220	754	2,474		
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	3,619	4,779	731	762	1,190	936	538	1,093	1,971	1,177	741		
- เรื่องอื่น ๆ	N.A.	3,565	-	-	-	-	-	-	-	3,565	8,146		
5.2 จำนวนเรื่องร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช.^{7/} (ราย)													
	3,966	3,431	769	528	651	2,018	1,780	624	502	525	474		

ที่มา: ^{1/} รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

^{2/} ธนาคารแห่งประเทศไทย

^{3/} สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

^{4/} ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

^{5/} รายงานสถิติการใช้สิทธิ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC)

^{6/} สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี

^{7/} สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)